

Colocvile — trei — au permis, ca și în alte ocazii, analiza detaliată a ceea ce se vede pe scenă și pe micul ecran, nu au lipsit comparațiile și analogiile avenite, în acest sezon când, referitor la genul scurt, dar nu numai, poate fi auzită întrebarea: Ce-i de văzută și când, în plin festival, din plin centrul Oradei, te pot întâmplina interogații reportericești «apocaliptice», cărora te simți îndemnat să le opui întregul tău scepticism. Ceea ce nu te determină, însă, să-ți modifice optica.

Norocoasă, ediția a avut de partea ei

sponsorii. Datorită sprijinului și contribuției acestora, festivalul s-a încheiat, printru participanți, sub semnul Fortunei. Astfel, să zicem, încheind și noi istorisirea cea grăbită, au putut fi acordate un mare număr de premii, răsplătind flectura ceea ce binemerita de la Festival: premiile de merit și premiile de încurajare și chiar acele premii de complezență pe care le au mereu pregătite marile festivaluri ale lumii bune.

ANTOANETA C. IORDACHE

DERUTĂ ȘI SPONSORIZARE

De la o vreme parcă nu mai știm de ce și pentru cine facem teatrul pe care îl facem. Dacă l-am face de dragul teatrului, cu siguranță am fi mai puțin orgolliști în a-l «contesta» cât mai vehement, chipurile doar pentru a-l redescoperi. Dacă l-am face de dragul publicului, larăși am fi mai puțin orgolliști și n-am sîda de multe ori înțelegerea spectatorului, propunîndu-l doar ifosele deșertăclunilor noastre lăuntrice. Dacă l-am face cu gîndul la valorile intrinseci ale operei dramatice, măcar o parte a lor s-ar regăsi negreșit și pe scenă, dînd profunzime și trăinicie spectacolelor noastre. Dacă l-am face și pentru actori, atunci strălucirea lor s-ar răsfrînge benefic în comunlunea reprezentației, dînd cuvenita lumină textului și înseninare publicului, nu altfel decît spre gloria teatrului. Dar noi am ajuns să facem teatrul doar pentru noi înșine, asigurîndu-ne că oricum ni se va aprecia gestul unei premiere pe țară, al unei restituiri culturale, al unei aduceri la zi sau la moda zilei, de care nici autorul nici teatrul nu se fac cu nimic vinovați. Cu cît pretindem că facem operă de cultură teatrală, cu atît sîntem în stare să răstălmăcim mai tare, să denaturăm și să răvășim totul, fie din neștiință și nepricepere, fie din orgoliu, care tinde să le-o la cu mult înainte.

Iată, Teatrul din Oradea (și nu numai el!) a înțeles de mult că e greu să nu lei premii la Festivalul teatrului scurt, dacă joci în premieră pe țară fie primul text al literaturii dramatice românești, fie ultimul, ca dată de apariție, fiind destul loc — la premii — și pentru piesele nejuocate încă ale autorilor consacrați, clasicizați uneori mai mult prin «consens» decît prin valoarea reală a operei. Să nu-mi spuneți — pentru a mă limita doar la premiile I, II și III ale actualei ediții, a VIII-a — că Angajare de clown de Matei Vișniec, Ivanca de Lucian Blaga și Ospățul lui Balazar de Benjamin Fondolanu sînt piese de rezistență ale literaturii române sau ale scriitorilor în cauză. Dar erau nejuocate încă. Să nu-mi spuneți apoi că spectacolele cu aceste piese, realizate de Naționalul Ieșean — în regia lui Nicolae Scarlat, de Teatrul de Stat din Oradea — în regia lui Tudor Chirilă și de Teatrul «Nottara» — în regia lui Alexandru Dabija, erau chiar spectacole de premiat

într-un festival internațional de teatru. Poate doar dacă acesta s-ar fi înut, în loc de Oradea, la Găești. (Vă sugerez să urmăriți «Top»-ul revistei «Teatrul azi». În următoarele numere, pentru a vă convinge cam pe unde se situează, valoric, cele trei spectacole premiate.) Mi se poate obiecta, desigur, cu un juriu — a cărui competență n-am de ce s-o pun la îndolală — a decis cum că ele ar fi fost, totuși, printre cele mai bune, dintre cele care s-au prezentat. Numai că și eu pot zice, la rîndu-mi: parcă asta-l problema! Dacă efectiv nu le-a selecționat nimeni, pe nici un criteriu (nici măcar al duratei reprezentației!), iar marea majoritate a spectacolelor care s-au prezentat era chiar sub linia de plutire, ce valoare (evident morală, nu materială!) mai au premiile acordate! Și încă dacă s-ar fi acordat doar aceste premii, sau toate cele 16 premii (11 + 5 pentru teatrul TV) stabilite inițial, dar la actuala ediție s-au acordat nu mai puțin de 26 de premii în bani (plus diploma pentru ansamblul japonez), pe care și le-au disputat realizatorii a 21 de spectacole și 3 producții de teatru TV!

Pus în fața avalanșei de generozitate a sponsorilor, mai mult sau mai puțin locali, și a revărsării de politețe provincială a gazdelor, hotărîte ca nici un oaspete străin să nu se întoarcă acasă cu mina goală, nu s-a văzut oare juriul în situația de a-și discredita moral premiile acordate, chiar prin numărul lor! La jumătate dintre ele (ușor redistribuite), probabil aș fi subscris. Dar așa! Cînd în palmaresul juriului a figurat pînă și «Diploma pentru amenajarea Teatrului de Stat Oradea și suma de 5 000 lei oferită de firma Rowex!» Ca s-o ofere, împreună cu suma aferentă, fie și pentru motivul amintit, ce nevoale avea firma Rowex să se prevaleze de decizia estetică a juriului!

Dar să lăsăm premiile și să ne întoarcem la lucrul mai serios, adică la teatrul pe care-l facem, așa cum s-a deslușit el nu numai de pe așul festivalului, ci și din sălile de spectacol. La cota cea mai de jos — o revărsare de grobianism și aproape desăvîrșit prost-gust, în înșurătoare cu bucluc de A.P. Cehov (Căpitan în rezervă, Cerere în căsătorie, Ursul), incongruență regizorală de teatru sătesc, semnată de Victor Ignat (de la teatrul

din Cahul) pe scena Teatrului «V.I. Popa» din Birlad. Prin preajmă, dar pe alt palier, consternînd prin artificialitatea epatantă și contorsionarea arbitrară a limbajului, ca și prin agasanta descompunere lentă a mișcării, ca într-un lichid viscos, în care se înalțează cu greu — spectacolul lui Tudor Chirilă cu Ivanca Teatrului din Oradea, greu de recunoscut ca aparținîndu-l stilistic lui Lucian Blaga. Și, tot prin apropiere, dacă nu chiar la cota 0, exhibarea regizorală a actorului Horia Ionescu, de la Teatrul Național din Timișoara, în Delir în doi de Eugen Ionescu, din care chiar că nu se mai înțelegea nimic, în afara faptului că «modernitatea» mijloacelor regizorale de expresie poate fi oricînd mimată de pletora epigonilor.

Strădanțiile actricești pe cont propriu, «eroice» dar disproporționate, cărura textului strîind umerii interpreților, strădanii nelipsite din mai toate reuniunile noastre teatrale, l-au avut inutil ca protagoniști pe Benedict Dumitrescu (de la Sibiu) în Iona de Marin Sorescu și pe Constantin Florescu (de la Sfîntu Gheorghe) în însemnările unui nebun de Gogol. Suficient pentru a da posibilitatea comentatorilor subțiri, care nu înțeleg de calitatea spectacolelor, să elogeze în sine «deschiderea» repertorială, care «s-a întins» de la Gogol la Sorescu, ca și de la Blaga și Fundoianu la Matei Vișniec, sau de la Sofocle (o estradistică încropeală a trupei «Tamási Áron» din Sfîntu Gheorghe, cu Filoctet, modest și ca program de bar de cartier) la Alfred Jarry (Ubu Roi, în alerta desfășurare a tinerei trupe «Figura» din Miercurea Ciuc). Nu puține defulări comparatiste vor fi prilejuit și cele trei spectacole cu în largul mării de Mrozek, unul mai slab decît altul, în ciuda valorii interpretelor de la Naționalele din Tîrgu Mureș și Iași, ori de la Bacău, ultimii beneficiind de confuzia regizorală totală a lui Dumitru Lazăr Fulga.

O notă aparte au făcut-o, în acest context derutant, spectacolele de la Chișinău. În primul rînd Hei, oameni buni! de William Saroyan, în interpretarea trupei «Eugen Ionescu» și în regia lui Petru Vutcăru, reprezentație prezentată sub egida Teatrului de Stat din Rîmnicu Vilcea. Au impresionat, deopotrivă, simplitatea și măsura interpretării, lipsa de ostentație regizorală, accentul pus pe omenscul poveștii de viață. Din păcate, Năpasta de I.L. Caragiale, jucată de Teatrul «Luceafărul» în regia lui Florin Zamfirescu, un bun spectacol de studio la sediul din Chișinău, n-a mai avut tensiunea dramatică și ritmul necesar în transpunerea condițiilor sălilor mari a teatrului orădean. Prezentat în afara concursului, cel de-al doilea spectacol al Teatrului «Luceafărul», cu Casa mare de Ion Druță, în regia Nicolette Tola, a interesat mai mult prin substanța dramatică a textului decît prin dramatismul destul de evanescent al montării.

Participările străine, unele încă modeste — actrițele Adela Gaborova de la teatrul din Nytra (Republica Federativă Cehă și Slovacă) și Jancsó Sarolta, de la teatrul din Debreșin (Ungaria), ambele alegîndu-și ca text Medeea de azi de

Göncz Árpád —, altele de-a dreptul entuziasmante — ansamblul folcloric japonez Tamakko-Za, nu chiar de teatru scurt — au sporit culoarea și savoarea festivalului, constituind un [re]nceput de drum, cel puțin promițător.

Dacă Inghesulelli de spectacole și de premii l-ar lua locul, la viitoare ediții, criteriul non multa sed multum, festivalul

orădean al teatrului scurt (respectiv și propria-i tradiție) n-ar avea decât de câștigat în seriozitate. Condițiile sine qua non pentru a intra efectiv în circuitul competițiilor teatrale internaționale.

Altfel, în ciuda multitudinii de spectacole și de premii, întrebările de ce și pentru cine facem teatrul pe care-l facem riscă să primească în continuare răspun-

suri prea puțin concludente.

P.S.

Valeria Seclu, cu excelența recitalului Aria iubirii, și-a adăugat premiilor onorifice obținute în ultimii ani și Marele premiu al festivalului, acum în valoare de 25.000 lei.

VICTOR PARHON

Constantin Florescu în Insemnările unui nebun

DIN GÎNDIREA UNUI FESTIVAL

Această a opta ediție a Festivalului de teatru scurt de la Oradea te poate pune pe gânduri. Dincolo de consemnarea unei realizări organizatorice, reprezentată de formula «Bine că s-a ținut!», Festivalul — din ale cărui șase zile eu am văzut trei — nu s-a putut desprinde de o inerție festivalieră alimentată în ani de considerente variabile ca semnificații. Ceea ce toată lumea a remarcat, inclusiv organizatorii, a fost absența unei selecții a participărilor. Cine s-a înscris, a și participat, chiar dacă banii sînt pe sponci, chiar dacă apare o aventură financiară azi a mai organiza un astfel de Festival. Intențiile laudabile ale gazdelor (Teatrul de Stat Oradea) vor trebui — pentru a susține altfel izbînzii ale sale mai vechi — să țină cont de faptul că seriozitatea și calibrul valoric sînt date de un mod specific al organizării. S-a argumentat la Oradea că Festivalul trebuie să stimuleze scrierea piesei într-un act (!?), dar nu s-a spus (gîndit) nimic despre posibilitatea ca teatrele să creeze spectacole special pentru Festival. Că e necesar, adică, să apară noi formule spectacologice, că e necesar să se aleagă pentru Festival nu neapărat două-trei versiuni scenice ale aceleiași piese ș.a.

Rutina și inerțiile festivaliere au o tradiție păguboasă dintr-un anumit punct de vedere — a umple la refuz un program să fie oare semnul creativității debordante? Să programezi colocvii (oh, acele colocvii, prilej de defulări, refulări, răfuieli, rinduieli care lasă un gust coclit) pentru a prilejui concluzii și generalizări din nou festiviste în loc de a afirma spiritul critic pronunțat, oare acesta să fie scopul discuțiilor de creație?

Supuși cum sîntem încă duhului premiilor, și acest Festival a urmat același traseu, cînd ar fi posibil ca participarea (pentru că a fost selecționat) unui spectacol să fie o răsplătă în sine. Trebuie să merite, cu alte cuvinte, acel spectacol să fie văzut la Oradea.

Toate acestea converg, de fapt, spre ideea că un Festival are o fizionomie proprie, că el poate consacra sau măcar expune anume tendințe ale scenei românești (și străine) de azi și nu numai consemna un inventar îndesat al spectacolelor de teatru scurt (unele neîncadrîndu-se nici în această prevedere formală). Tocmai pentru că a dat rezultate notabile cu ani în urmă, experiența orădeană din acest an ar oferi motive de regîndire a inițiativei cu o rază de acțiune mai largă.

M.P.

masca

MASCA

E multă vreme de cînd pe coperta unor publicații de tip magazin întîlnești, în spațiul destinat casetei redacționale, numele unui teatru din București sau din țară. Faptul în sine nu mai constituie deci o noutate și explicația acestei (quasi) generalizate pasiuni extrateatrale e foarte simplă: mai veche dar îngrijorător de actuala nevoie a instituțiilor de spectacole de a supraviețui din punct de vedere financiar.

Revistele acestea, trebuie spus, au adesea aerul unor înghetări dovedind mai curînd rivnă decît pricepere și tocmai de aceea **Masca**, editată de teatrul din Galați (secretariat de redacție și redactare Aurelia Cazacu și Eduard Victor Gușui), reține atenția.

Ajunsa la al treilea număr, publicația a găsit, credem, nu numai tonul dar și profilul publicistic potrivit. Nu o succesiune de ditrambi la adresa propriilor actori, regizori, peruchiere, mașiniști etc. (așa cum fac multe asemenea magazine), nici opțiunea pentru un sumar fără vreo legătură cu teatrul-editor (pacatul altora) ci o revistă în care scena gălățeană e prezentă, așa cum se cuvine, lăsînd însă spațiu pentru o tematică diversificată — teatru românesc și străin, film, literatură, muzică, umor etc. Publicația e informată fără a fi pedantă, serioasă dar nu posacă, veselă însă nu frivolă. Adică, ceea ce trebuie să fie.

CRISTINA DUMITRESCU

